

Festival folklorne koreografije – Đurđevac, 25.3.2023.

Došlo je vrijeme promišljanja u kojem smjeru će ići Festival folklorne koreografije. Nakon odgledanih uradaka autora, moram reći da su viđene koreografske zamisli sasvim u granicama očekivanoga. E sad, je li to pozitivno ili ne? Potrebno je razlučiti koji smjer koreografiranja će u budućnosti prevagnuti. Hoće li to biti usmjereno prema mikro lokalitetu (plesovi jedne uže sredine) i/ili opisu jednog narodnog običaja (npr. svadba), ili pak makro lokalitetu (splet plesova cijele regije) i bez konkretnog prikaza pojedinog običaja, što je jedan od niže navedenih autora vješto nazivom okarakterizirao kao „gibanica“? Sve u svemu, vrlo ujednačena večer gdje su tek nijanse i prvi dojam odlučivale o raspodjeli bodova, a zbroj dvaju selektora i naš osobni subjektivni doživljaj koreografije doveo je do konačnog redoslijeda i pobjednika večeri.

Ovim osvrtno, ali prije svega osobnim razmišljanjem dajem u „amanet“ vodstvu Udruge da promisle o nekoliko stvari koje bi mogle unaprijediti ovaj, u konačnici vrlo vrijedan, festival u budućnosti. Kao prvo mislim da „proizvodnja“ koreografija nije pozitivan smjer za hrvatski folklorni izričaj pa možda ne bi bilo loše da ovaj festival postane bienalni. Kao drugo, a to će se pokazati i ključno iz nekoliko razloga, trebalo bi koreografije limitirati i vremenski, ali i brojem izvođača. Naime, rijetke su koreografije (koje su nota bene i prave umjetničke vrijednosti poput Prigorskih plesova prof. Z. Ljevakovića ili Podravske svata dr. I. Ivančana) koje traju duže od deset minuta, a da su pritom i interesantne. Današnja publika željna je kratkih i jasnih formi (što je prepoznao G. Knežević svojim popularizirajućim format plesnih parova) tako da natjecateljske koreografije ne bi trebale trajati duže od 7-8 minuta. Nadalje, rijetko kada na sceni postoje adekvatni uvjeti da se „kako Bog zapovijeda“ izvede koreografija u kojoj sudjeluje 20 i više plesača. Obično su to manje pozornice gdje se na kraju prilikom takve izvedbe „od šume ne vidi drvo“! Također, sve je manje festivala koji mogu ugostiti velike skupine, ali i zadovoljiti njihove tehničke uvjete. Da sumiram - 8 parova maksimalno na pozornici! Onda je slika pregledna, koreografska misao jasna (ili je ionako nema), a i izvedba dolazi do izražaja. Isto tako, a to sam rekao i samim koreografima iza scene, ne bi bilo loše da se prilikom prijave na natjecanje u kratkim crtama opiše koreografija kako bi se prilikom ocjenjivanja mogla pratiti ideja koja je vodila koreografa u stvaranju određenog scenskog djela.

Nastavit ću u istom tonu iako tu tezu zastupam manje-više oduvijek. Prosvjetljeni i mudri voditelji uvijek će za svoju folklornu skupinu tražiti koreografiju koju ista može kvalitetno izvesti - ne jednom već uvijek! Koreografiju koju će plesači izvesti s lakoćom jer prije svega znaju o čemu se radi i zašto nešto plešu, a ne samo gomilaju scenske slike. Nastavno na to, koreografima bi trebalo biti u interesu pronaći takovu koreografiju za određenu skupinu, ili jednostavno reći da mogućnosti skupine nisu takve da se određeno autorsko djelo kvalitetno izvede. Koreografi moraju biti nadasve educirani približiti plesačima doživljaj, „miris i okus“ plesa gdje se on izvorno izvodi. Zašto se i u kojim prigodama pleše, ali i još mnogo drugih stvari kako bi plesači prenijeli svoj iskreni doživljaj na scenu. Što bi se reklo - da bi koreografija imala „duha“! Izvedba ne mora biti vrhunjska, ali se vidi kada ona zrači! Koreografima koji su ujedno i voditelji skupina to je bitno lakše jer poznaju svoje plesače.

Današnja večer pokazala je sve navedene primjere. Od čistih, jednostavnih prikaza, stilski dobro obrađenih, gotovo koketirajući s izvedbom koja bi zadovoljila i izvornu folklornu formu pojedinačnog lokaliteta, pa sve do kombinacije niza lokaliteta, plesnih obrazaca, figura, ali i običaja.

Smatram da sam ovim „uvodom“ dotaknuo svaku od izvedenih koreografija te će se autori sigurno prepoznati u napisanom. Stoga ću se tek u par crtica osvrnuti o svakoj koreografiji pojedinačno.

1. ZRINKA ROKSANDIĆ (KUD DELOVI) - PODRAVINA

Malo me je iznenadio neuobičajen ulaz na scenu leđima. koreografija izvrsno prilagođena mogućnostima izvođača, uredno otplesana i bez zamjerki, međutim izvedbu bih više nazvao scenskom prilagodbom nego koreografijom. Ne umanjujući vrijednost izvedbe, ona je bila na gornjoj granici izvornih folklornih skupina - vješto povezani plesovi bez naglašenih prijelaza. Sada, na „drugo“ gledanje vide se i zahtjevniji koreografski elementi koji u prvi mah nisu toliko dominirali izvedbom. Vrlo dobra izvedba maksimalno prilagođena skupini koja ju je vrlo dobro izvela.

2. KRISTINA BENKO MARKOVICA (KUD PETAR PRERADOVIĆ) - SLAVONIJA

Vrlo je zahtjevno koreografirati slavonske plesove jer je uvriježeno pravilo kako se velika većina odvija u formi zatvorenog kola. Dinamika koja je konstantna i bez vidljivih amplituda dovodi postepenog umora plesača. Takav

tempo, na dijelovima točke ubrzaniji nego li je to prirodno za tip plesa, dovodi do poteškoća u održavanju kvalitete pjesme, posebno kod muškog dijela ansambla. Spomenuo bih i miješanje tri različita koraka šokačkog kola koji u stvari zadiru u tri različite slavenske regije - broskog Posavlja, Đakovštine i vinkovačkog kraja. Možda ne bi bilo loše zadržati se na jednom području.

3. GORDAN VRANKOVEČKI (FA ZAGREB MARKOVAC) - MEĐIMURJE

Koreograf je uspio ugurati puno (i previše?) različitih međimurskih plesova da bi svi bili stilski odlično izvedeni, a dinamika podjednako prati tu različitost. Osobno nisam pobornik ovakvih rješenja jer se teško prati misao vodilja autora. Naslov koreografije potpuno dočarava ono što se na sceni događa - red sira, red maka, red oraha i red jabuka „ogrnuti“ u zadani gotovo 11 minutni okvir koreografije. Ansambl je velik a za ovu pozornicu možda i prevelik da bi svi imali dovoljno mjesta za kvalitetniju izvedbu. Na velikoj pozornici (KD V. Lisinski npr.) izvedba bi možda izgledala jasnija iako se svladavajući prostor zbog zahtjevnosti plesa, tempa i zadanih figura stilski znatno gubi međimurski štih. Posebno kod izuzetno brzih vrtnji i (po meni) nepotrebnih akrobacija. Uvodna solo pjesma iako malo prespora izvrsno je izvedena i može poslužiti kao primjer odlične dikcije i osjećajne interpretacije.

4. IVA CVETKO (KUD SV. ANA, ODRANSKI OBREŽ) – HRVATSKO ZAGORJE

Nakon jedne vrlo velike skupine na scenu je stupila manja sa svega šest parova. Nakon uvodne pjesma (koja pri kraju postepeno slabi...) krenuli su se nizati plesovi od *podmosteca* pa nadalje preko *zagorskog taneca*, *sirostice*, *cipelice* - gotovo svi u istom tempu! Koreografija je to koja je ponudila vrlo interesantna rješenja s čestim (možda i prečestim) izmjenama figura i formacija koje je skupina uspjela uspješno savladati.

5. IVAN MIHOVEC (HKUD PRIGOREC, MARKUŠEVAC) – HRVATI IZ MAĐARSKE

Za jednu skupinu gdje osjetno dominiraju žene važno je napomenuti da se ne bi smjela događati nerazumljiva pjesma i gutanje stihova (namjerno?). Vidi se da mladi kolega prati stil tzv. zagrebačke škole folklora odnosno koreografiranja. Ukoliko se prati fragment svadbenog običaja volio bih prepoznati o kojem se dijelu svadbene priče radi u koreografiji? Nadalje, ukoliko plesači nisu vični pratiti ritam dolazi do neusklađenosti između plesača što posljedično kod ovako velikih skupina stvara gužvu na sceni. Dvije stvari bih svakako sugerirao: ako je ikako moguće preskočiti valcer na polovici točke jer se time znatno narušava dinamika cijele točke te izbjeći pjesmu na samom kraju jer (uglavnom) skupine za to više nemaju snage.

6. TIHOMIR KUKULIĆ (FTA KUD-A MAK, TRNOVEC) – HRVATSKO ZAGORJE

Ne mogu se otet dojmom da bi ova koreografija bila još bolja da je broj parova smanjen za dva jer bi ostali imali više mjesta i bila bi preglednija a ne bi narušila integritet izvedbe. Plesovi varaždinskog dijela Zagorja izvedeni su vrlo opušteno, ujednačeno, gotovo suvereno. I u ovoj koreografiji koreograf se poigrao s promjenama dinamike na sredini točke, međutim u ovom slučaju te izmjene tempa plesači vrlo dobro prate, kao da su urođeni s njima, pa stoga cijela ideja ne izgleda loše već naprotiv! Bednjanska polka izvedena je poslovično čvrsto sa sigurnim izmjenama pozicija i vrlo čistim dijagonalama. Osobno bih skratio polku iz Stažnjevca, čisto zbog krajnjeg efekta!

7. NINA ŠEŠIĆ MEŽNARIĆ (FA KOPRIVNICA) – PODRAVINA

Za razliku od drugih autora ove večeri, ova je koreografija počela s muškom pjesmom! Nastavlja pjesma djevojaka koja je solidno otpjevana. U stvari, kao što sam na samom početku spomenuo, na prvi dojam točka je nakon tempom nabijenih izvedbi djelovala opušteno i smirujuće. Na drugo „gledanje“ čak bih rekao da je previše opuštajuća ili možda još bolje pjevački potpuri s umetnutim fragmentima plesa. Naime, čak gotovo pet minuta traju pjevački dijelovi dok ih ples prekida možda tri minute. Ha, treba svakako napomenuti da je sve zajedno dobro ukomponirano i na trenutke me podsjetilo na neke druge koreografije sličnog stila koje su i pobijedile na ovom festivalu.

Đurđevac, 25.3.2023.

Goran Ivan Matoš, prof. etnologije